

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACH301-OBE-2023-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2023 09:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Sluttdato:	25-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Bergen		
Flowkode:	203 BACH301 1 OBE 2023 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	222
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	10453
----------------------	-------

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	75
Andre medlemmer i gruppen:	508

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

BACHELOROPPGAVE

BACH301

«Alle foreldre gjør sitt beste, men ikke alle gjør det godt nok»
«All parents do their best, but not everyone does it well enough»

Hvordan kan barnehagelæreren oppdage og forstå tegn på omsorgssvikt?

Av

Kandidatnr: 508

&

Kandidatnr: 222

Barnehagelærerutdanningen heltid, avd. Bergen

Sammendrag

I denne bacheloroppgaven er temaet omsorgssvikt, og formålet med oppgaven er å forske mer på hvordan barnehagelæreren kan oppdage og forstå tegn på omsorgssvikt. Vi synes studieløpet har gitt oss for lite kunnskap om denne tematikken, og for å kunne tilegne oss den viktige kunnskapen mente vi at det var nødvendig å anvende kvalitativ forskningsmetode i form av intervju. Vi har intervjuet fire ulike informanter, to barnehagelærere og to sosionomer for å kunne besvare problemstillingen på best mulig måte. Allerede eksisterende teori vil også bli presentert, samtidig som vi ser det i sammenheng med det informantene gir oss av informasjon. Informantene svarer etter egne erfaringer som de selv har opplevd i praksis, og vi opplever at omsorgssvikt er så mye mer enn det vi leser om i bøkene, og ser nå viktigheten i å ta i bruk både teori og egne erfaringer. Gjennom intervjuene vi har gjennomført har vi oppdaget noen viktige funn. Magefølelsen skal vi respektere. Får vi en uro og bekymring som skaper en dårlig magefølelse, skal den alltid tas på alvor. En annen ting er samarbeid, aldri bær på en bekymring alene, drøfte det med kollegaer, en barnehageansatt jobber i team. Et siste funn vi gjorde oss er at vi aldri må se etter omsorgssvikt. Det handler om å være åpen for at det kan forekomme, men aldri se og lete etter tegn og signaler for omsorgssvikt hos barn.

Abstract

The subject for this bachelor thesis is neglect, and the purpose of the thesis is to do research on how kindergarten teachers can discover and understand signs of neglect. We feel that the knowledge we have obtained on this subject through the course of our bachelor degree is not enough. To acquire this important knowledge, we felt that qualitative research methods in the form of interviews fit best. We have interviewed four different informants, two kindergarten teachers and two social workers in order to be able to answer the problem in the best possible way. Already existing theory will also be presented, which will be seen in the context of the information we received through the informants. The informants answered our questions based on their own experiences, and we feel that neglect is so much more than what our books have taught us. This has made us now see the importance of using both theory and our own experiences. Through the interviews we have conducted, we have discovered some important findings. We must listen to and respect our gut feeling. If we find ourselves in a situation that creates an uneasiness or worry within ourselves, it should always be taken seriously. Furthermore, we have teamwork, to never carry a concern alone, discuss it with colleagues, kindergarten employees work in teams. A final discovery we made is that we must never look for neglect. It's about being open to the possibility that it can occur, but being careful not to look or dig for signs and signals in children.

Innholdsliste:

Sammendrag	2
Abstract	3
1.0 Innledning	5
1.1 oppgavens oppbygning	5
2.0 Teori	6
2.1 Barnehagelærers rolle	6
2.2 Omsorgssvikt	7
2.2.1 Vanskjøtsel	7
2.2.2 Psykiske overgrep	8
2.2.3 Fysiske overgrep	8
2.2.4 Seksuelle overgrep	9
2.3 Barnets tegn og signaler	10
2.4 Fra bekymring til avklaring	12
2.4.1 Barnesamtale	13
2.4.2 Foreldresamarbeid	14
2.4.3 Samarbeid med eksterne instanser	15
3.0 Metode	17
3.1 Valg av metode og informanter	17
3.2 Data og dataanalyse	18
3.3 Reliabilitet og validitet	18
3.4 Etske hensyn	19
4.0 Presentasjon av funn og drøfting	19
4.1 Barnehagelærere og sosionomers forståelse av begrepet omsorgssvikt	20
4.2 Signaler og tegn barn som er utsatt for omsorgssvikt sender ut	21
4.3 Terskelen for å melde videre en bekymring	24
4.4 Samarbeidet mellom barnehagene og eksterne instanser	26
4.5 Råd til kommende barnehagelærer innenfor temaet omsorgssvikt	27
5.0 Avslutning	28
6.0 Litteraturliste	30
7.0 Vedlegg	32
Vedlegg 1: Intervjuspørsmål	32

1.0 Innledning

Statistikker viser at 1 av 6 barn har opplevd en form for omsorgssvikt (Redd barna, 2019). De opplever å bli sviktet av de menneskene som skal være en trygghet i livene deres. Man vet videre at omsorgssvikt kan gi omfattende konsekvenser for hjernens utvikling, barnets tilknytning til foreldrene og utvikling av psykopatologi hos barn (Killén, 2009, s. 58). I dag går 93% av barn i alderen 1-5 år i Norge, i barnehagen (Statistisk sentralbyrå, 2022). Som ansatt i en barnehage, vil man kunne oppleve å møte barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Det gjør at vi har en viktig rolle i forhold til å kunne oppdage omsorgssvikt. Gjennom 3 år på barnehagelærerstudiet føler vi oss lite rustet til å takle situasjoner som omhandler omsorgssvikt. Det er et bredt, vanskelig og følsomt tema og vi føler vi ikke har ervervet den kunnskapen vi ønsker. Vi tenker at økt kunnskap om tema vil gi oss bedre forutsetninger til å forstå hva man som barnehageansatt skal se etter, og hvordan man best kan håndtere situasjoner hvor bekymringer for omsorgssvikt har oppstått. Omsorgssvikt er et tema vi aldri vil få nok kunnskap om og aldri vil være ferdig utlært innenfor. Dessverre er dette temaet noe man må forholde seg til, enten man vil eller ikke. Barn som går i barnehage, tilbringer store deler av dagen sin der. Som barnehagelærere kan vi undre oss over ting barn har sagt eller gjort i barnehagen. Noen ganger kan denne undringen bli til en bekymring som; Hvorfor sa det barnet det? Eller gjorde den handlingen som det gjorde? Og hva gjør vi når disse bekymringene oppstår? Dersom det er noen som skal kunne legge merke til tegn og endringer i atferden hos et barn, og ikke minst som barna skal ha tiltro til utenom de i hjemmet, er det de ansatte i barnehagen. På bakgrunn av det mener vi det vil være verdifullt å ha god kunnskap om temaet, slik at vi føler oss beredt til å håndtere de vanskelige situasjonene man kan måtte stå overfor i barnehagen. Målet vårt for denne oppgaven er å få en forståelse av temaet som gjør at vi blir tryggere på oss selv i møte med potensiell omsorgssvikt. Vi vil prøve å finne ut av hvilke tegn man skal plukke opp som barna kan gi, hvordan man jobber videre med bekymring om omsorgssvikt og selve prosessen en barnehagelærer går gjennom ved uttalt sannsynlighet for omsorgssvikt. Vi håper med denne oppgaven å kunne belyse et viktig tema, som kan gi økt kunnskap i arbeid med omsorgssvikt.

1.1 oppgavens oppbygning

I første del av oppgaven gjøres det rede for relevant teori som belyser grunnforståelsen av omsorgssvikt. Vi presenterer ulike former for inndeling av omsorgssvikt, tegn og signaler hos

barn som er utsatt for omsorgssvikt og ulike strategier en barnehagelærer kan ta i bruk dersom det er mistanke om omsorgssvikt i hjemmet. I metodedelen beskriver vi metoden vi har anvendt for å kunne besvare problemstillingen på best mulig måte, i vårt tilfelle er det valgt intervju med et lite, strategisk utvalg, og hvilke etiske hensyn vi har måttet ta. I siste del av oppgaven presenterer vi funnene vi har gjort, og drøfter ved hjelp av erfaringsbasert kunnskap og teori. På grunn av oppgavens rammer, var vi nødt til å avgrense oppgavens innhold. Vi har derfor valgt å ta utgangspunkt i hvordan en barnehagelærer kan risikere å møte et barn med tegn på omsorgssvikt, og videre hvordan man forstår den aktuelle situasjonen mest mulig riktig, for så å kunne finne de rette løsningene.

2.0 Teori

2.1 Barnehagelærers rolle

Barnehagen utgjør en viktig rolle når det kommer til å tilrettelegge for et godt miljø. Barnehagen skal i følge rammeplanen ivareta barnets behov for fysisk omsorg (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). For de barna som trenger ekstra omsorg, som kanskje ikke får det hjemme, vil det være særlig verdifullt og sentralt for videre utvikling (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 28). Emilsen & Bratterud referer til Drugli & Lekhal, som viser til forskning hvor utsatte barn som får hjelp på et tidlig tidspunkt, har bedre forutsetninger for å klare seg godt senere (Drugli & Lekhal, 2018, i Emilsen & Bratterud, 2020, s. 28). Det vil si at dersom barnehagen evner å oppdage eller se problemene hos et barn tidlig, vil det kunne være med på å forhindre eller minske andre problemer. For eksempel dersom barnet ikke får god nok omsorg hjemme, kan barnehagen være med på å påvirke hva utfallet vil bli for den omsorgen barnet blir gitt av omsorgspersoner i fremtiden. Det ligger dermed et stort ansvar hos personalet i barnehagen når det kommer til å oppdage barn som sliter eller trenger hjelp. Barnehagelærer har ansvar for å kartlegge, analysere, drøfte og eventuelt sette i gang tiltak for å sikre at barnets omsorgsbehov er ivaretatt (Ødegård & Røys, 2018, s. 43) Personalet har kontakt med både barn og foreldre daglig, hvilket gir barnehagen en unik mulighet til å kunne oppdage de barna som sliter eller har problemer hjemme. For å kunne klare å se disse barna innebærer det at personalet i barnehagen har kompetanse til å vurdere om et barn får oppfylt retten sin til god omsorg. Det er også avgjørende at barnehagen evner å ta tak i og å møte bekymringene som oppstår for et barns omsorgssituasjon (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 28).

For alvorlige omsorgssituasjoner har barnehageansatte opplysningsplikt, også kalt meldeplikt. Opplysningsplikt er et selvstendig og individuelt ansvar som pålegger enhver barnehageansatt å gi opplysninger til barnevernstjenesten dersom man er alvorlig bekymret for et barns omsorg, uten hinder av taushetsplikten (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 39).

Opplysningsplikten går altså foran taushetsplikten. Taushetsplikt er noe alle ansatte i barnehagen har, og det innebærer at man skal hindre at personlige opplysninger kommer på avveie og spres unødvendig (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 44). Når det har oppstått en alvorlig bekymring angående barnets omsorgssituasjon må man da sende barnevernet en melding. Meldingen man da sender skal inneholde en konkret og begrunnet mistanke om at barnet ikke får den omsorgen det har behov for (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 39).

2.2 Omsorgssvikt

Definisjonen av omsorgssvikt kan være vanskelig å angi. Begrepet inneholder så mangt, og det kan være vanskelig i dagligtale å sette ord på hva det egentlig er, og hvor grensene på svikt eller mishandling går. Kempe (1979 i Killén, 2009) velger å omtale omsorgssvikt på en nokså omfattende måte: “Med omsorgssvikt forstår vi at foreldre, eller de som har omsorg for barnet påfører det fysisk eller psykisk skade eller forsømmer det så alvorlig, at barnets fysiske og/eller psykiske helse og utvikling er i fare” (Killén, 2009, s. 33). Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet sier at det ikke finnes en uttømmende liste som nevner alle momenter, men de opererer med en forståelse som sier at; “Omsorgssvikt er når barnet ikke får dekket fysiske, psykiske eller følelsesmessige behov, og barnet ikke får den omsorgen og beskyttelsen det trenger hjemme” (Bufdir, u.å). Det er flere ulike former for omsorgssvikt og noen av formene kan oppleves som bortimot umulig å oppdage. Vi skal nå gå nærmere inn på de ulike formene for omsorgssvikt; Vanskjøtsel, psykiske overgrep, fysiske overgrep og seksuelle overgrep.

2.2.1 Vanskjøtsel

Når man snakker om vanskjøtsel, har det vært vanlig å tenke på mangel på fysisk omsorg. Det vil si at de behovene barnet har for stell, mat og omsorg ikke blir tilfredsstillt. Foreldrene skifter gjerne bleie på barnet når de orker, gir mat til barnet når de selv føler for det og evnen til å se barnets behov er dårlig eller fraværende (Nordhaug, 2018, s. 23). Når et barn er utsatt

for vanskjøtsel kan det også omfatte for eksempel manglende dekning av barnets kognitive, emosjonelle eller sosiale behov (Killén, 2009, s. 34). Killén nevner ulike sider ved vanskjøtsel; den følelsesmessige, den ernæringsmessige, den materielle, den sosiale og den medisinske. Da tenker man gjerne på manglende evne til å se barnet, mangel på mat, mangel på klær og utstyr, ikke tilstrekkelig med helsehjelp og mangel på generell oppfølging. Det kan også gå i motsatt retning, ved at behovet for kjærlighet er manglende, men blir tildekket ved en overdreven tilfredsstillelse av noen av behovene til barnet. Det kan for eksempel være ernæringsmessig, materielle, medisinske eller sosiale behov. Den overdrevne tilfredsstillelsen gjelder gjerne foreldre som prioriterer andre forhold i livet, som karriere eller ustabile samlivssituasjoner og derfor ikke gir barnet tilstrekkelig med omsorg (Killén, 2010, s. 4).

2.2.2 Psykiske overgrep

Barn som utsettes for psykiske overgrep, omfatter barn i meget forskjelligartede livssituasjoner. Psykiske overgrep er kanskje den vanskeligste definerbare av de ulike formene for omsorgssvikt (Killén, 2009, s. 41). Når vi hører ordet psykiske overgrep tenker vi med en gang på verbale utsagn som rakker ned på barnet og/eller manipulasjon fra omsorgspersonene. Det viser seg at psykiske overgrep er så mye mer enn det. Det defineres som en kronisk holdning eller handling hos foreldre som er ødeleggende, eller forhindrer utviklingen av et positivt selvbilde. Barnet har en bekymring for om foreldrene vil være i stand til å ta vare på og beskytte dem (Killén, 2009, s. 41). Barn som har foreldre med psykiske utfordringer kan oppleve at verden er uforutsigbar og dermed lærer barnet seg å hele tiden være på vakt og tolke små signaler. Barnet kan i tidlig alder oppleve skam og skyldfølelse for foreldrenes problemer, i tillegg til at barnet kan oppleve redsel og bekymring knyttet til om foreldrene kan skade seg selv eller dem (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 178). Barn som lever med psykisk syke foreldrene utsettes for psykisk, men også fysisk vold, eksempler på dette er følelsesmessig manipulering, pålagt skyld, trusler og innestenging (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 179).

2.2.3 Fysiske overgrep

Fysiske overgrep omfatter barn som skades enten ved aktiv handling eller ved manglende tilsyn. Vanlige synlige tegn på påført fysisk skade er blåmerker og brannsår. Blåmerker kan komme etter klyp eller slag, eller merker etter å ha blitt kastet (Killén, 2009, s. 37). Øverlien

skiller mellom fysisk vold mot barn og fysisk omsorgssvikt. Fysisk vold mot barn innebærer at en voksen person utsetter et barn for kroppslig skade, sykdom, smerte eller forårsaker maktesløshet hos barnet. Den voksne kan slå, sparke, klype, dytte, brenne og forgifte barnet (Øverlien, 2012, s. 22). Fysisk omsorgssvikt beskrives ved at en forelder kan skade, eller sette barnets fysiske helse og utvikling i fare. For eksempel ved å ikke la barnet få tilstrekkelig med mat, ikke få hjelp til hygiene eller få for lite søvn (Øverlien, 2012, s. 23). Fysiske overgrep er kanskje lettere å oppdage enn psykiske overgrep da det kan være synlige merker på kroppen. For et barn i barnehagealder som er aktiv både i barnehagen og hjemme, er det lett for å få småskader hele tiden, og da spesielt i utelek. Det er masse herjelek, og ellers andre aktiviteter som gjør at barna lett kan utsettes for blåmerker. Det kan nok oppleves som utfordrende å skille mellom disse to formene, og det må gjerne gjøres over tid og gjennom observasjoner.

2.2.4 Seksuelle overgrep

Seksuelle overgrep mot barn er alle former som innebærer seksuelle handlinger. Barn som blir utsatt for seksuelle aktiviteter av voksne er ikke i stand til å forstå betydningen av disse aktivitetene. Barn har ikke den kognitive, emosjonelle eller den utviklingsmessige modenheten til å forstå handlingene eller aktivitetene som blir gjort og at det blir manipulert av overgriperen (Killén, 2009, s. 53). Loven forbyr alt av seksuelt krenkende eller annen grov atferd, seksuell handling og omgang med barn (Straffeloven, 2005, §299, §300 og §305). Det kan være vanskelig å avdekke overgrep mot barn da overgriperen ofte kan være i en nær relasjon til barnet, som for eksempel en omsorgsperson. Dersom barnet blir utsatt for seksuelle overgrep av en omsorgsperson er barnet som oftest avhengig av overgriperen i hverdagen, altså både praktisk, fysisk og psykisk. Dermed er overgriperen i en slags maktsituasjon hvor de kan manipulere barnets syn på hva som er normalt og riktig atferd mellom barn og voksen (Emilsen & Lehn, 2020, s. 198). En kan videre skille mellom ulike former for seksuelle overgrep; Seksuell krenkelse, seksuell handling og seksuell omgang (Emilsen & Lehn, 2020, s. 197).

Seksuell krenkelse går innunder de ikke-fysiske overgrepene, altså det er ingen fysisk kontakt mellom barn og overgriper. Ikke-fysiske overgrep kan for eksempel være seksuelle handlinger som blotting, filming eller fotografering av barn i seksualiserte stillinger eller krenkende muntlige uttalelser (Emilsen & Lehn, 2020, s. 197). Seksuell handling vil si at det

er fysisk kontakt mellom overgriper og barn. Innunder dette begrepet kommer kyssing, overgriperens berøring av barnets bryster eller kjønnsorgan (tukling). Det innebærer også at overgriperen kan få barnet til å berøre sitt eget kjønnsorgan (Kvam, 2001, s. 20). Seksuell omgang er når overgriperen har samleie med barnet, dette kan foregå vaginalt, analt eller oralt. Masturbering av andre kjønnsorgan, eller inntrenging av fingre og gjenstander i barnets ulike kroppsåpninger blir også å betegne som seksuell omgang (Kvam, 2001, s. 20).

2.3 Barnets tegn og signaler

Barnas tegn og signaler kan være så mangt, og det vil aldri være noe fasitsvar på hvilke signaler barn som er utsatt for omsorgssvikt, gir. Signalene vil kunne være forskjellig fra barn til barn, og en kan stadig oppdage nye tegn. Det er derfor viktig at vi som barnehagelærere er åpen for å se hvert enkelt barn, og deres uttrykk og behov. Vi må legge merke til uvanlig atferd hos akkurat det barnet, og bruke observasjoner over tid. Det er viktig at vi ikke har tunnelsyn, og at vi er åpen for at det dukker opp nye tegn og signaler hele tiden. Barn som blir utsatt for fysiske overgrep kan være lettere å oppdage enn barn som blir utsatt for psykiske overgrep.

Ettersom vanskjøtsel er mangel på fysisk omsorg, kan det være lett å oppdage de fysiske tegnene på barnet. Dette er fordi barnet vil ha en del mangler som blir synliggjort for oss utenfra. Disse tegnene kan være at barnet er skittent, dårlig stelt eller lukter vondt. Det kan også være at barnet alltid er sultent og ikke legger på seg. Når barnet blir eldre kan man oppdage vanskjøtsel på barnets tannhygiene. En annen form for vanskjøtsel kan være mangel på å følge opp medisinsk behandling, som kan få alvorlige konsekvenser. Dette kan påvirke barnets utvikling, både det motoriske og språket. En kan ofte se det ved at barnet henger langt etter, eksempelvis et barn på tolv måneder kan ha utviklingen til en på seks måneder. Det er også mulig at vanskjøtsel opptrer mindre åpenbart og hardnakket. Det kan være barnet får mat, men ikke nok, eller at den har på seg klær, men ikke tilstrekkelig. Det er mangel på følelsesmessig engasjement og omsorg fra foreldre (Killén, 2009, s. 34-36). Det er også viktig å nevne at selv om tegnene på vanskjøtsel kan være lettere å oppdage, så er det vage tegn som de fleste barn kan ha til tider. Et eksempel på dette kan være bleieutslett. Alle barn har bleieutslett en eller flere ganger i løpet av barndommen, men dersom det aldri blir bedre, og utvikler seg til sår, som for eksempel ender i hudløshet helt opp til navlen, bør det ringe en

bjelle (Killén, 2009, s. 34). Dersom tegnene vedvarer over tid bør det vekke bekymring hos de ansatte i barnehagen, men det er viktig å presisere at alle barn kan ha noen tegn selv om det ikke er forårsaket av omsorgssvikt. Det er nettopp derfor vi ikke skal ta en avgjørelse med engang, men det er en prosess over tid som bør gjøres i samråd med andre.

Barn som er utsatt for psykiske overgrep vil være mye vanskeligere å oppdage. Skadene er ikke synlige, men det kan være den mest ødeleggende formen for overgrep. Sårene er innvendig. Det kan ta lang tid å komme nær disse barna, da de ikke tør å slippe andre for nær. De kan bli både lukket og stille, nesten litt usynlig eller preget av sterke raseriutbrudd og mye gråt, eller bli overdrevent kontaktsøkende (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 179). Ved at barnehagelærere har kunnskap om ulike samspills- og tilknytningsmønstre kan det sørge for at vi oppdager psykiske overgrep svært tidlig (Killén, 2009, s. 41). I tillegg kan de ansatte i barnehagen ofte få en ubehagelig magefølelse og uro på at noe er galt hjemme, og at barnet gjerne ikke har det så bra (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 180).

De barna som blir utsatt for fysiske overgrep vil ofte få fysiske skader, som vi i barnehagen kan oppdage, enten det er blåmerker eller brannsår (Killén, 2009, s. 37). Plassering av merker og barnets alder kan hjelpe oss å oppdage om barnet er påført skaden eller om det kommer fra lek. Blåmerker som man finner på rygg eller setet, kan være tegn på påført skade av hånd eller gjenstander. Andre steder man kan oppdage blåmerker er på kinn etter fingre, eller på ben og armer etter klyp. Brannsår vekker gjerne mer oppmerksomhet, da det er mindre vanlig at barn går rundt med brannsår framfor blåmerker. Brannsår kan komme etter sigaretter, eller være påført av strykejern eller varmeovn (Killén, 2009, s. 37). Det kan dessverre også oppstå fysiske skader som er mye vanskeligere å oppdage. Dette er gjerne de mer alvorlige skadene, som en ikke kan se, da de ikke har noen ytre tegn. Dette kan være fall og slag mot hodet som for eksempel kan gi alvorlige hjerneskader (Killén, 2009, s. 37-38).

Når det gjelder barn som utsettes for seksuelle overgrep, kan det være store forskjeller på signaler og tegn ut ifra alder på barnet. Jo eldre barnet blir, jo mer holder de for seg selv. De yngste barna kan være ganske direkte når det kommer til et slikt tema. De kan uttrykke sine seksuelle opplevelser og erfaringer gjennom lek, med tegning og med direkte utsagn. Et eksempel kan være at de sier "jeg vil leke slik som pappa gjør", og kan enkelt demonstrere om den voksne spør om det (Killén, 2009, s. 54). Kjennetegn som seksualisert atferd kan også være problematisk i den forstand at man har manglende kunnskap om barns seksualitet,

som igjen skaper vansker med å skille hva som er normal atferd, og hva som er avvikende atferd (Emilsen & Lehn, 2020, s. 200). Det er derfor viktig at personalet har kunnskaper om hva som er normal seksualitet og hva som er problematisk og skadelig seksualisert atferd. Problematisk seksualisert atferd kan for eksempel være når et barn er særlig opptatt av å se eller ta på andres intime steder som oppleves ubehagelig for andre barn (Emilsen & Lehn, 2020, s. 204). De fysiske skadene man kan se på barna er sår, rifter, kløe, sårhet i underlivet, rundt munnen og i analåpningen. Blødninger i munnen og dårlig tannhelse kan man også være oppmerksom på. Barn kan også reagere på ulike matvarer som kan ligne eller minne dem på overgrepene (Emilsen & Lehn, 2020, s. 200).

I barnehagehverdagen må en bruke de hverdagslige aktivitetene til god hjelp. En kan få masse informasjon av barn i lek, i planlagte aktiviteter, i samtaler og ut ifra hvordan barnet er i samspill med andre barn. Barnehagelæreren må bruke kunnskapen og erfaringene sine fra utdanning og praksis til å nettopp oppdage slike ting som omsorgssvikt. Vi må for eksempel ta i bruk observasjon som verktøy. Gjennom observasjoner av lek over tid, kan en oppdage eksempelvis hvordan barna utspiller seg i rollelek. Det kan være lek med mor, far og barn, hvor barna utspiller at mor og far slår hverandre eller barnet. Gjennom tegning kan en også oppdage former for omsorgssvikt. Det kan være gjennom hvilke farger barnet bruker, eller at barnet tegner mor/far som utfører seksuelle eller voldelige handlinger. Men igjen, barn har en utrolig fantasi, så det er viktig at en ikke tar forhastede avgjørelser, men bruker sine gode verktøy og redskaper til å undersøke det nærmere.

2.4 Fra bekymring til avklaring

Dårlig magefølelse er ofte det første signalet en barnehagelærer eller ansatt får om at det er noe som ikke stemmer. Det er viktig at man tør å snakke med de andre i teamet om den dårlige magefølelsen man har, kanskje man er flere som føler på det samme. Gjennom å observere, skrive logg og refleksjoner kan man etterhvert gjerne sette ord på den dårlige magefølelsen (Emilsen & Lehn, 2020, s. 141). Magefølelsen må bli konkretisert slik at de ansatte har et utgangspunkt å arbeide videre med dersom magefølelsen blir til/er en reell bekymring. Dersom en bekymring oppstår vil det være hensiktsmessig å sette av tid til å reflektere over barnet og de observasjonene man har gjort som har ført til bekymringen. Her kan det skilles mellom to ulike hovedtyper bekymringer: åpenbare bekymringer og gråsoner

bekymringer. De åpenbare bekymringene oppleves som en akutt bekymring, der man må ta i bruk opplysningsplikt til barneverntjenesten. Gråsone-bekymringer er når de ansatte er usikker på alvorlighetsgraden av bekymringen (Emilsen & Lehn, 2020, s. 142). Når det er snakk om en gråsone-bekymring er det verdifullt at barnehagelæreren har fagkunnskaper om tema slik at de kan knytte tegn, symptomer og signaler opp mot omsorgssvikten (Emilsen & Lehn, 2020, s. 142). Bekymringen må avklares og da kan barnehagelæreren benytte seg av ulike strategier som vi nå skal komme nærmere inn på: barnesamtale, foreldresamarbeid og samarbeid med eksterne instanser.

2.4.1 Barnesamtale

Samtaler med barn er noe personalet i barnehagen har hver eneste dag. Det kan være samtaler rundt matbordet, samtaler i samlingsstunder, samtaler i lek, eller planlagte samtaler. Det er lettere å ha samtaler med barn som er eldre og har et tydeligere språk, da de enklere kan sette ord på hendelser som har skjedd eller som skal skje. Et barn på en småbarnsavdeling som ikke har et tydelig språk, må gjerne kommunisere med på andre måter, for eksempel gjennom kroppsspråk og handlinger. Derfor kan samtaler med denne barnegruppen være utfordrende, og man må ta i bruk andre former for å utforske mistanken sin. Barnesamtale kan derimot være en veldig god form å ta i bruk med de eldre barna i barnehagen. Vi alle er klar over at barn har en fantastisk fantasi, og at de kan si enkelte ting som ikke nødvendigvis har noe rot i virkeligheten, men dersom man hører eller observerer noe som vekker mistanke er det nødvendig at vi i barnehagene tar det på alvor. Et barn kan komme med et utsagn under en matsituasjon som vekker interessen vår, som vi vil utforske mer. Her må vi vurdere situasjonen og dersom det er mange barn tilstede bør samtalen heller bli tatt opp i en annen situasjon og omgivelse. Da kan en planlagt samtale være aktuell. Det er en type samtale vi har når den voksne vil snakke med barnet om noe og har tid til å planlegge samtalen. Ofte er dette på bakgrunn av en bekymring for barnet, og ofte en konsekvens av en impulsiv samtale som er blitt utsatt (Nordhaug, 2018, s. 96). Om et barn hadde sagt under et måltid “Jeg synes det er ekkelt å bli sugd på tissen”, hadde man som voksen gjerne blitt satt ut og ikke visst hvordan man skulle ha reagert eller respondert på utsagnet. Kanskje man trenger å drøfte det med kollegaer eller en styrer? Dersom samtalen med barnet blir tatt opp en time etterpå eller dagen etter kan man starte slik: Du sa tidligere at du syntes det var ekkelt å bli sugd på tissen, har det hendt noen gang? Og videre kan man spørre om når og hvem (Nordhaug, 2018, s. 96). Planlagte samtaler foregår i faser, og målet er at barnet skal snakke fritt, uten for mye ja/nei

spørsmål eller alt for ledende spørsmål (Nordhaug, 2018, s. 96). Faren ved å stille eventuelle lukkede spørsmål, altså ja/nei spørsmål eller spørsmål med årsaks orientert form, er at man kan begrense svar muligheten til barnet. Konsekvensen er at svarene ofte kun blir ja/nei eller vet ikke (Dean, 2021, s. 32). Det er derfor lurt å prøve å unngå slike spørsmål når man skal samtale med barn.

Grunnlaget for en barnesamtale, og for at barnet skal åpne seg opp til deg, er tillit. Dette skapes ikke på en dag, det må bygges opp over tid, du må vise at du vil barnets beste og at du alltid er tilgjengelig for å lytte og se barnet i gode og dårlige perioder. En kan gi barnet oppmerksomhet og skape kontakt gjennom å kommentere på en positiv måte, noe ved barnet eller noe det har gjort (Nordhaug, 2018, s. 97-98). En annen ting man må tenke over når man skal gjennomføre slike samtaler er rom og plassering. Det skal ikke være ukomfortabelt for barnet, og det skal ikke oppleves som et avhør. Da må en tenke over plassering på stoler og bord, hvem som er tilstede, hvordan rommet ser ut, lys og "rømningsveier". Dersom barnet opplever et ubehag og ikke føler seg trygg har det motsatt effekt. Barnet ønsker ikke åpne seg opp, og du vil ikke få noe ut av en slik type samtale. Det er også viktig at barnet får god tid under slike samtaler. Det er viktig at de føler seg lyttet til av den voksne og da kan perioder med stillhet skje fordi barnet må få nok tid på seg. Det er også viktig at ikke disse pausene eller øyeblikkene med stillhet blir for lange, det må avpasses etter barnet og situasjonen (Dean, 2021, s. 36-37).

2.4.2 Foreldresamarbeid

Barnehagene har ofte tett kontakt med foreldre. Det gjelder i samtaler ved henting og levering, foreldremøter og i faste, ordinære samtaler (Nordhaug, 2018, s. 106). Barna ser opp til oss voksne, og kan lese kroppsspråk og holdninger. Dersom vi har god relasjon med foreldre, kan det påvirke relasjonen med barnet også. Det som skjer uformelt kan ofte være en av de viktigste formene for kommunikasjon med foreldre, som nettopp ved levering og henting. Det er da man ser både de svake og sterke sidene til foreldrene, og når man møter dem til dagen, er det lettere å vurdere det som virker som mistenksom atferd. Det som kan være utfordrende i barnehagen er at i mange tilfeller der det er bekymring på grunn av manglende omsorg fra foreldre, vil foreldrene ofte være lite tilgjengelige. De stiller for eksempel ofte ikke opp på møter, og det gode samarbeidet som en ellers har, fungerer ikke da (Nordhaug, 2018, s. 106.) Nettopp da kan levering og henting være en måte å nå ut til

foreldrene på. Det er kanskje ikke optimalt da man er avhengig av å få gjennomført samtaler, og at de tar del i avgjørelser som blir tatt i barnehagen. Dette er en måte som gjør at ansatte i barnehagen kan bli oppmerksomme på at noe ikke er helt som det skal. Det er rutiner på hvor mange manglende oppmøter som skal til, før man eventuelt må sende melding til barnevernet. Det er ikke bra for barn når det er manglende samarbeid mellom de som deler på omsorgen på dagtid (Nordhaug, 2018, s. 106-107).

Det er essensielt for barnehagelærere å skape et godt foreldresamarbeid, det er svært sjeldent at den første samtalen man har med foreldrene handler om en bekymring eller et problem knyttet til barnet. Det vil derfor som oftest være en rekke muligheter for å skape et godt foreldresamarbeid før man eventuelt må ta opp et vanskelig tema med foreldrene (Drugli & Onsøien, 2010, s. 11). Det er viktig at foreldresamarbeidet starter gjennom positiv kontakt, og at man ikke venter med kontaktetablering til det har oppstått vansker knyttet til barnet. Det er barnehagelærers rolle å legge til rette for kontakt, åpenhet, tillit og dialog med foreldrene (Drugli & Onsøien, 2010, s. 12). Jo mer kontakt barnehagen har med foreldrene, jo mer kjennskap vil foreldrene få til den profesjonelle arenaen, og desto mer kjennskap foreldrene har, desto mer vil de involvere seg. Det er viktig å tilrettelegge for et nært samarbeid, da dette vil gjøre at foreldrene blir mer motiverte til å samarbeide. Foreldre trenger å bli sett og hørt, de trenger å oppleve at deres engasjement er ønsket og vel tatt imot (Drugli & Onsøien, 2010, s. 20). Når man jobber bevisst med foreldresamarbeid på en slik positiv måte, legger man også grunnlaget for at noen vanskelige samtaler blir mindre vanskelige enn det de ellers kunne blitt (Drugli & Onsøien, 2010, s.12).

2.4.3 Samarbeid med eksterne instanser

Noen ganger har man som forelder behov for hjelp til å takle ulike situasjoner, problemer eller vansker som krever et samarbeid mellom barnehagen og ulike tjenester. Det er faktisk også lovpålagt at det skal foregå et samarbeid om barns beste med eksterne instanser (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 52). Barnehagen har dessverre ikke alle profesjoner som trengs for å kunne hjelpe barn og foreldre som sliter, men det er akkurat derfor samarbeidet med de eksterne instansene er så viktig. Dersom man skal trekke frem noen samarbeidspartnere som særlig viktige for barnehagen ved bekymring for barns omsorg vil det være instanser som barneverntjenesten, Statens barnehus og politiet (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 53).

Barneverntjenesten skal sørge for å iverksette hjelpetiltak for barnet og familien dersom barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for det. Barneverntjenesten har blant annet oppgaver å gi råd og veiledning, foreta undersøkelser, treffe vedtak etter loven samt forberede saker for behandling i fylkesnemnda og iverksette og følge opp tiltak (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 54). Barneverntjenesten må også i noen tilfeller gå inn for å gjøre et omsorgstiltak, det vil si at foreldrene ikke er i stand til å gi barnet den omsorgen det trenger og skal ha, og barnevernet må derfor overta omsorgen. Andre ganger er det nok at barnevernet går inn med hjelpetiltak, som vil si tiltak hvor målet er å bidra til positiv endring hos barnet eller familien. Hjelpetiltak kan bestå av for eksempel støttekontakt, besøkshjem, avlastningstiltak i hjemmet og opphold i senter for foreldre og barn (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 55).

Barnehusene er opprettet av regjeringen og er et tilbud til de barna som har vært utsatt for eller vitne til vold og seksuelle overgrep, og der det foreligger en politianmeldelse. Statens barnehus har også i oppgave å gi råd og veiledning til privatpersoner og offentlige instanser i anonyme saker. De skal formidle kunnskap, fremme samarbeid og styrke barns rettssikkerhet (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 58). Formålet til barnehuset er å sikre at barn ikke utsettes for unødige belastninger i forbindelse med politiavhør, de skal sikre god og koordinert oppfølging. Fagteamet som jobber her skal dekke flere fagområder og har en ekspertise innenfor seksuelle og fysiske overgrep. Barnehusene er også utstyrt med dommeravhør og medisinske undersøkelser og rom for samtale og terapi (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 59).

Politiet er også en instans som samarbeider med barnehagen, men som oftest vil det være barnevernstjenesten som kontakter dem på vegne av barnehagen. For de mer alvorlige sakene innenfor omsorgssvikt, som ved seksuelle overgrep, der foreldrene ikke skal involveres i prosessen er det viktig at politiet og barnehagen kjenner til hverandres arbeidsområder, slik at de har klargjort beredskap og saksgang (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 60). Dersom det for eksempel skulle oppstå en sak hvor det er snakk om akutt mistanke om grov vold og seksuelle overgrep bør barnehagen kontakte både politiet og barneverntjenesten (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 60-61).

3.0 Metode

Forskning kan baseres på to ulike metoder: kvantitative og kvalitative forskningsmetoder. Metodene er der for å hjelpe forskeren med å kaste lys over et emne man vil undersøke (Kibsgaard & Sæther, 2014, s. 97). Det er en strategisk måte man samler inn data på for å øke kunnskapen sin. Kvantitative forskningsmetoder gjennomføres ofte med en større gruppe mennesker, og resultatene kommer ofte i form av tall. Kvalitativ forskningsmetode gjennomføres derimot som oftest med en liten gruppe mennesker og handler i større grad om å komme frem til menneskers holdninger og tanker (Kibsgaard & Sæther, 2014, s. 97). Den vanligste formen for kvalitativ metode er observasjon og intervju (Kibsgaard & Sæther, 2014, s. 97).

3.1 Valg av metode og informanter

I vår oppgave har vi valgt å anvende kvalitativ metode i form av intervju. Bakgrunnen for dette valget, er at vi trengte å få belyst empiriske erfaringer som kan settes opp mot det litteraturen forteller. Tanken er at det kan gi en rikere kunnskap om temaet, ved å prøve å se om teori stemmer med virkeligheten. Derfor har vi hentet data fra fagpersoner som har både kunnskap og erfaringer innenfor omsorgssvikt. Gjennom å intervju disse, kan vi undersøke hvilken mening hendelser og erfaringer har for de som opplever dem, ettersom vi ikke har opplevd disse hendelsene eller erfaringene selv. Det var viktig for oss å være i direkte kontakt med fagpersonene, slik at vi kunne gå dypere inn på svar som ble gitt og stille oppfølgingsspørsmål der det trengtes.

Vi har valgt å intervju fire fagfolk som alle har erfaring innenfor vårt tema. For å holde informantene anonyme i oppgaven vår kommer vi til å anvende dem som informant A, B, C og D. Vi har valgt to barnehagelærere som begge har jobbet mange år i barnehage. Informant A har erfaring etter å jobbet som assisterende styrer, vært barnas verneombud og arbeidet på avdeling. Informant B har erfaring etter å ha jobbet i over 10 år i barnehage. Informant A og B jobber i ulike barnehager. For å bevare Informant C og D sin anonymitet kan vi ikke avsløre hvor de jobber per dags dato. Informantene har begge tidligere jobbet i barnevernet og har samarbeidet tett med barnehager. Vi så på deres tidligere jobberfaring hos barnevernet som svært relevant når vi valgte ut våre informanter. Ettersom vi tar et bevisst valg ut fra personer som har erfaring og kunnskap innenfor fagfeltet, tar vi i bruk et strategisk valg

(Dalland, 2017, s. 74). Når vi foretar oss et strategisk valg velger vi ut informanter som er med på å belyse problemstillingen vår på best mulig måte. Informasjonen som informantene har gitt oss er med på å danne grunnlag for tolkninger og funn som lærer oss noe nytt om det vi lurer på (Malterud, 2011, s. 58).

3.2 Data og dataanalyse

For å innhente data til bacheloroppgaven har vi valgt å foreta fire intervjuer. To av intervjuene hadde vi ansikt til ansikt, mens de to resterende hadde vi over internett gjennom et videoprogram kalt Teams. Under alle fire intervjuene var det kun oss to studenter (intervjuere) og informanten (intervjuobjektet) som var tilstede. Dette for å holde alt anonymt, og at ingen informasjon som ble gitt skulle komme ut til andre. Ingenting av det som ble sagt er blitt tatt opp på verken lyd samtale eller video. Alt av data som er innhentet over samtalene er våre egne ord ut ifra våre tolkninger av det informantene har sagt. Alt som er skrevet ned under intervjuene er blitt lest opp og godkjent av informantene til bruk under bacheloroppgaven. Vi har brukt deduktiv analyse for å svare på spørsmålet vårt. Teorien vi fant, ledet oss til en erkjennelse av at vi manglet kunnskap om hvordan barnehagelæreren kan oppdage og forstå tegn på omsorgssvikt. Vi valgte derfor å utforske dette temaet gjennom intervjuer, som ga oss kunnskap vi reflekterer over og drøfter.

3.3 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet vil si pålitelighet og er et kriterium for kvaliteten i forskning, det handler om hvorvidt det arbeidet man har presentert er til å stole på (Dalland, 2017, s. 55). Mulige feilkilder som kan påvirke resultatet kan være feilkilder i selve kommunikasjonsprosessen under et intervju, det kan være at man som intervjuer noterer svaret unøyaktig eller at man misforstår hverandre for eksempel ved at man som intervjuer ikke har forstått svaret riktig (Dalland, 2017, s. 60). Andre mulige feilkilder kan for eksempel være at man velger upassende informanter, i vårt tilfelle kunne dette vært en informant uten særlige erfaringer eller kunnskaper innenfor tema. Ved godt forarbeid og oppmerksomhet under gjennomførelsen kan disse mulige feilene reduseres. For å sikre reliabiliteten var det derfor viktig for oss at informantene våre hadde erfaring og kunnskaper om tema. For å sikre mulige feilkilder som feilkommunikasjon var vi nøye på å spørre informantene på nytt dersom

svarene var utydelige eller uforståelige. Validitet som vil si gyldighet, betyr i hvilken grad resultatene er gyldige for det som er blitt undersøkt (Dahlum, 2021). For å sikre validiteten til oppgaven gjorde vi vår egen undersøkelse på det vi spurte om i forkant av intervjuene. På den måten ble det også lettere for oss å komme med oppfølgingsspørsmål. I etterkant av intervjuene var vi kildekritiske og undersøkte svarene som ble gitt, samt sammenlignet dem med hverandre for å utelukke feilinformasjon.

3.4 Etske hensyn

Forskningsetikk har med vurdering av forskning i forhold til samfunnets normer og verdier. Vurderingen omfatter alt fra planlegging til hvilke metoder som skal anvendes, samt hvordan resultatene kan tenkes anvendt og rapporteres (Dalland, 2017, s. 236). Forskningsetikk handler også om å ivareta personvern og sikre at det ikke går på enkeltpersoners integritet og velferd (Dalland, 2017, s. 236). På grunn av det sårbare temaet vi har valgt for vår bachelor har det vært særlig viktig å tenke på de etiske hensynene vi må ta. Under forberedelsene av intervjuene var det viktig for oss at det kom tydelig frem for informantene hva temaet innebar, de fikk spørsmålene tilsendt på forhånd slik at de kunne få tenke i fred og ro før de møtte oss til intervju. Vi presiserte også til informantene våre at de skulle forbli anonyme og at svarene som ble gitt og notert ned, ville bli slettet etter endt bacheloroppgave. For å bevare anonymiteten til informantene vil vi ikke bruke informantenes navn eller annen personlig informasjon utenom jobb, erfaring og utdanning. Som sagt velger vi derfor å referere til dem som informant A, B, C og D. Historier eller eksempler informantene har kommet med som omhandler barn og familiene deres vil bli anonymisert ved at vi refererer til dem som, “barnet” eller “foreldrene”. Vi kommer også til å ta i bruk det kjønnsnøytrale pronomenet “hen” for å ivareta anonymiteten til personene vi refererer til i oppgaven vår.

4.0 Presentasjon av funn og drøfting

For å besvare problemstillingen: *“Hvordan kan barnehagelæreren oppdage og forstå tegn på omsorgssvikt?”* har vi sammenstilt kunnskap fra to ulike kilder, teori fra lærebøkene og intervju med fagpersoner. Dette gjør oss i stand til å se bildet fra to ulike sider, både fra barnehagens perspektiv, men også fra eksterne instanser som samarbeider tett med barnehagene. Vi har valgt å stille litt ulike spørsmål til barnehagelærerne og sosionomene, da

det fremstår noe ulike problemstillinger i de to yrkesgruppene. Vi presenterer her svarene og drøfter alt opp mot hverandre underveis. Vi har delt det inn i fem ulike kategorier som får hvert sitt avsnitt, etter å ha lest gjennom og transkribert intervjuene:

1. Begrepet omsorgssvikt
2. Signaler og tegn
3. Terskel for å melde ifra
4. Samarbeid med instanser
5. Råd til kommende barnehagelærere

4.1 Barnehagelærere og sosionomers forståelse av begrepet omsorgssvikt

For å finne ut hvordan informantene våre forstår begrepet omsorgssvikt, startet vi intervjuet med å spørre informantene om de kunne definere begrepet. Informantene svarer relativt likt. De trekker frem mangelen på ulike behov et barn har, samt at begrepet har en vid forståelse, og derfor kan være vanskelig å definere.

Informant A svarte: "Omsorgssvikt er når foreldre/foresatte ikke gir eller er i stand til å gi barnet riktig omsorg. Dette kan omfatte ikke tilstrekkelig stell og omsorg, mat, hvile og rutiner."

Informant B svarte: "Omsorgssvikt kan være masse, og jeg synes det kan være vanskelig å betegne. Det kan for eksempel være alt fra mangel på mat og klær til vold i hjemmet."

Informant C svarte: "For meg er omsorgssvikt alle bevisste eller ubevisste handlinger som omsorgspersonene gjør som kan komme til skade for barnets utvikling. Når barnet ikke får dekket sine behov og barnet føler seg utrygg, der de burde føle seg trygg."

Informant D trekker frem alle de ulike typene for omsorgssvikt og sier hen ikke ønsker å definere begrepet da det er så stort. Hen svarer at "det er mange ulike definisjoner for omsorgssvikt og også flere nivåer."

Vi ser at informantene våre sine definisjoner av begrepet står i tråd med betegnelsen av begrepet omsorgssvikt som Kempe uttaler (2009, s. 33). Kempe definerer det på en nokså

omfattende måte, slik vi ser flere av informantene også gjør. Vi ser også at Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet definerer begrepet ganske likt, men de er begge veldig generelle i sin uttalelse, og går ikke inn i dybden på temaet. Likevel ser vi at informant B er noe mer usikker i sin uttalelse i forhold til de andre informantene. En årsak til dette kan være fordi pedagoger ikke har gode nok kunnskaper gjennom utdanning, og da ikke blitt godt nok forberedt til å forstå og takle problemstillinger som omfatter barnas omsorgssituasjon (Drugli, 2008, s. 15).

Vi ser også at en fellesnevner er at informantene er klar over at omsorgssvikt er et stort tema med mange underliggende kategorier som går fra fysisk og psykisk omsorgssvikt til vold og seksuelle overgrep. Informantene som er utdannet sosionomer uttaler en større faglig kompetanse på begrepet, da informant D også nevner en del av kategoriene innenfor omsorgssvikt. Informanten mente det er et så stort begrep at hen ikke ønsket å sette noen begrensning eller sette begrepet i bås, da det kan være så store ulikheter fra familie til familie. Ofte kan vi skille mellom omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, men en slik inndeling kan oppleves kunstig. Informant A og B snakker mer om generell omsorgssvikt (vanskjøtsel) som en ofte lettest oppdager i barnehagen. Informantene nevner at det kan være mangel på mat, klær, stell og omsorg. Nordhaug (2010) påpeker at dette er typiske mangler man finner når det er snakk om vanskjøtsel.

Det fremkommer en forskjell i forståelsen av begrepet, uttalt ved at sosionomene ser ut til å ha mer dybdekunnskap enn barnehagelærerne. Dette kan skyldes at de jobber tettere opp mot den faktiske problemstillingen og møter på fenomenet stadig vekk, kanskje særlig de mest alvorlige variantene. Man kan imidlertid anerkjenne at også barnehagelærerne har nok generelle kunnskaper som de kan dra nytte av i sin arbeidshverdag.

4.2 Signaler og tegn barn som er utsatt for omsorgssvikt sender ut

Videre spurte vi informantene om hvordan man kunne oppdage at et barn er utsatt for omsorgssvikt. Alle informantene nevner at dårlig magefølelse gjerne er det første varselet man får på at noe ikke er som det skal. Informant D sier det for eksempel slik: «Det er viktig å kjenne etter hva magefølelsen forteller deg». Dette er i tråd med det Emilsen og Lehn (2020) sier; Magefølelsen er ofte det første en legger merke til dersom noe ikke stemmer rundt omsorgssituasjonen til barnet. En dårlig magefølelse kan beskrives som en

følelsesmessig reaksjon som forteller deg at noe ikke stemmer eller at noe ikke er som det skal være, ofte vet man ikke helt hvorfor eller hva magefølelsen kommer av (Emilsen & Lehn, 2020, s. 141). Dette er en type følelse man kan kjenne i mange forskjellige sammenhenger i livet, og den utvikles gjerne med økende erfaring. Det handler ofte om en form for ubevisst sansing av kroppsspråk, uttalelser eller kontekst og dukker gjerne opp som en følelse av uro, det man på folkemunne kaller magefølelse. Det at barnehagelærere gjennom teori og erfaring utvikler gode kunnskaper om ulike samspills- og tilknytningsmønstre, sørger for at man lettere kan oppdage tegn på overgrep tidlig (Killén, 2009, s. 41). Slik finner man ut av hva den dårlige magefølelsen kommer av, og man får omgjort magefølelsen til rasjonelle tanker og da danner man grunnlaget for å kunne avdekke om det er reell grunn for bekymring. Alle informantene påpeker at det er viktig å snakke med dem rundt seg, observere og loggføre dersom man er usikker på magefølelsen. Emilsen & Lehn (2020) nevner nettopp dette. Ved å ta i bruk disse verktøyene kan man etterhvert enklere sette ord på magefølelsen. Ved å tørre å snakke med de andre i teamet om uroen man opplever, kan man sammen drøfte og sette søkelys på om det er en reell bekymring. Det er fullt mulig at også andre i personalgruppen deler bekymring med deg, og kanskje kommer med nye observasjoner som en selv ikke har oppdaget. I følge Emilsen & Bratterud er det faktisk også lovpålagt at det skal foregå et samarbeid om barnets beste (2020). Dette kan for eksempel være å ta en anonym telefon til barnevern eller Statens barnehus.

Informantene nevner også mer konkrete tegn som skitne og manglende klær, morgenstell og hygiene, bleieutslett som ikke gror og manglende matpakke. Dette samsvarer med det Killén (2009) sier om tegn og signaler for vanskjøtsel. Hun ramser blant annet opp at barnet kan fremstå skittent, dårlig stelt eller lukte vondt. I tillegg nevner hun mangler som å følge opp barnet, mangel på mat, helsehjelp, klær og utstyr.

Informant D nevner et spesifikt tema som ikke kan kalles et egentlig tegn, men et fenomen som kan være en bakgrunn for atferd som gir grunn til uro; Barn kan oppleve en rekke brudd som aldri blir reparert. Det er viktig å huske at alle foreldre kan bli sint på barna og takle en situasjon dårlig, men det er da det er viktig å reparere det etterpå. For eksempel ved å gi en forklaring som «Mamma var litt sint i sted fordi...», da reparerer man bruddet. Det er dersom alle disse bruddene ikke blir reparert i etterkant, det kan oppstå en svikt i omsorgen.

Informant C og D nevner også flere av tegnene til de andre kategoriene innenfor omsorgssvikt, de som kan anses som mer alvorlige og gjerne er tegn på psykiske overgrep,

seksuelle overgrep, og vold; “Noen barn kan bli ekstra klengete, samtidig som de kan ha mange emosjonelle utbrudd og noen barn blir helt tomme og apatiske i blikket”. I tillegg; “Barn kan ha en seksuell oppfatning av mat, for eksempel rundt bordet i barnehagen kan barna komme med utsagn som at bananen ligner på tissen til pappa, eller at det kommer melk ut av tissen til pappa”. Dette bekreftes også av Emilsen & Lehn (2020, s. 200), som sier at barn kan reagere på ulike matvarer som kan ligne eller minne dem på overgrepene. Emilsen & Lehn beskriver videre at barn som er traumatisert på slike alvorlige måter, har kortere vei til ekstreme følelser. Dette kan vises i panikk, raseri og generelle vansker med å regulere følelsene sine (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 199). Barn i denne situasjonen kan i følge Emilsen & Bratterud (2020, s. 179), gjerne ende opp i de mer ekstreme endene av følelsesspekteret, som at de kan bli enten svært avvisende, lukket og stille, eller de kan utvise sinne og aggresjon i urimelige mengder. De kan også bli overdrevent kontaktsøkende. Det kan derfor ta lang tid å komme nær disse barna, da de ikke tør å slippe andre for nær. Alle disse tegnene er slikt man som barnehagelærer kan fange opp, og man må da vurdere hvorvidt man skal forfølge slike spor for å kunne avdekke eventuell omsorgssvikt.

Informant C utdyper en måte å avdekke mer nødvendig informasjon på. Det handler om hvordan man snakker med barn i lekesituasjoner hvor barnet sier slikt som; «Og så kom pappa, og så slo han fordi dukken ikke spiste opp». Her er det viktig å vite og evne hvordan man snakker med barnet for å finne ut av mer. Som for eksempel «det vil jeg høre mer om» eller «det du sa når du lekte i sted, kan du fortelle meg mer om det?». Dette eksempelet viser hvordan man bør stille åpne og ikke lukkede spørsmål til barnet, slik at de forhåpentligvis avslører eventuell mer informasjon. Dean (2021, s. 32-34) sier at i et slikt tilfelle refererer informanten (barnehagelæreren) til noe spesifikt, og ved å legge til et åpent spørsmål, legger man ingen føring for barnet, foruten at man kun lager en åpning for barnet å fortelle åpent. På denne måten unngår man at barnet svarer bare ja, nei eller at de ikke vet. Derfor er det lurt å prøve å unngå slike spørsmål når man skal samtale med barn. Informant B sier videre om samtaler med barn; «Når man snakker med barn har jeg erfart at dersom man legger inn lange pauser, nesten sånn at det blir ubehagelig, begynner de ofte å prate». Dette er i tråd med synspunktet formidlet av Dean (2021, s. 36-37), at barn må få god tid i slike samtaler, og gis en følelse av å bli lyttet til av den voksne. En følge av det er at man kan få perioder med stillhet, men så lenge disse øyeblikkene ikke blir for lange, gir de muligheten til at barnet åpner seg.

Informant A nevner videre at "barn kan formidle tegn på helt andre måter enn det vi gjerne tenker de gjør", og kommer så med et eksempel til påstanden. Hen forteller at det var et barn i barnehagen som hadde sagt at hen ikke kunne ha nattkjolen med seg på overnatting, men heller ha med seg pysjamasen. Informanten forteller at hen ikke tenkte noe særlig over det barnet sa med en gang, men etterhvert fant de ut at barnet var utsatt for overgrep av et familiemedlem. I ettertid forstod de at barnet hadde resonnert at det klesplagget kunne forhindre overgrep. "Alle de usynlige tegnene vi ikke så, gir i ettertid så mye mer mening når man vet hva som har skjedd". Etter en slik tankevekkende episode, kan man kanskje si at om de voksne hadde vist en større generell interesse for det barnet sa, hadde kanskje barnet fått tillit til den voksne, som igjen kunne gjort at barnet hadde åpnet seg opp og fortalt mer. Det er viktig at de voksne blir gode på å samtale med barn, uavhengig av alvorlighetsgraden av det barnet sier. Ved å vise interesse for barnet på generelt vis, blir man kjent med det. Da er det automatisk større sjanse for at de deler bekymringsverdig informasjon når det måtte dukke opp, men man sikrer seg først og fremst en grunnleggende kjennskap til barnet som gjør det lettere å oppdage avvik i barnets atferd. Dette påpekes også av Nordhaug (2018), som sier at det alltid er viktig at man er tilgjengelig for å lytte til og se barnet. Som vi ser i dette eksempelet, ble ikke uttalelsen til barnet fulgt opp, og man fikk ikke fanget opp det som viste seg å være et stort problem. Informant B sier imidlertid også; "Det er viktig å tenke over at man aldri skal gå aktivt inn for å lete etter tegn til omsorgssvikt hos et barn og heller ikke begynne å overanalysere alt man tenker kan være tegn". Barn er veldig formbare og lett å påvirke, og dersom man påfører barn feile tanker, kan det utarte seg til å bli problemer som ikke fins. Dette står i motsetning til det vi trodde oppgaven skulle fortelle oss, om hvordan vi kan se etter tegn på omsorgssvikt. Det går an å si at man ikke skal lete etter tegn, men heller være bevisste og se de tegnene som dukker opp.

4.3 Terskelen for å melde videre en bekymring

Siden vi som fremtidige barnehagelærere kan risikere å komme i situasjoner hvor vi må melde omsorgssvikt videre i systemet, ønsket vi å finne ut noe om hvordan de som har jobbet i barnevernet tenker om hva terskelen til barnehagene var for å melde i fra. Samtidig ønsket vi å finne ut hva barnehagelærerne selv mente terskelen deres var for å melde ifra til barnevernet. Her ser vi at informantene svarer litt ulikt på spørsmålene.

Informant A svarer: «I vår barnehage har vi lav terskel for å melde fra, og vi har meldt mange saker til barnevernet opp gjennom årene.» Mens informant B svarer: «Terskelen er lav for å ringe barnevernet og drøfte saken, men man skal alltid undersøke litt før man melder ifra. Melder man fra uten å ha gjort godt «grunnarbeid», kan det i verste fall gå ut over barnet». Her ser det ut til at barnehagelærerne sin praksis med å faktisk melde ifra til barnevernet er noe ulikt. Etersom Informant A også er barnas verneombud i deres barnehage, er informanten også gjerne mer oppdatert og involvert i saker som handler omsorgssvikt. Som barnas verneombud har man ansvar for å sikre at alle ansatte har kompetanse innen vold, overgrep og omsorgssvikt. Vi tror at erfaring, stilling og hvordan rutinene er for å melde, er med å påvirke hvor terskelen går for å melde videre. Dette ser vi på informant A og B sine svar, hvor informant B forteller at de er mer forsiktig.

Informant C svarte: «Å melde ifra går i bølger. Generelt tror jeg at ansatte i barnehage er forsiktige med å si ifra og å melde videre». Det kan tenkes at noen faktorer til det kan være, som Drugli nevner, om at barnehagelærere kan kvie seg for å melde ifra fordi de ikke vil «bry» en allerede overarbeidet barnevernstjeneste med saker som ikke er alvorlig nok (Drugli, 2008, s. 70). Spesielt ansatte i barnehager har fått en del kritikk fordi de melder for lite til barnevern. Barnehager sies å stå for bare 5% av meldingene til barnevernet, men dersom vi graver enda dypere og finleser statistikken, viser det seg at barnehagene står for 20% av meldingene for barn i alderen 3-6 år, og er den instansen som melder mest innenfor den aldersgruppen (Nordhaug, 2018, s 69).

Informant A forteller også at; Dersom det er bekymring for barnets omsorgssituasjon som handler om vanskjøtsel starter de med å veilede foreldrene, og dersom det ikke blir bedring i situasjonen ringer de barnevernet for en konsultasjon, uten å melde. Ved å ha en anonym konsultasjon kan vi diskutere bekymringen for å forstå hva en skal gjøre og hva problemet dreier seg om. Konsulenter i et slikt tilfelle kan være barnevern, PPT, kommunepsykolog, helsestasjon eller BUP. Det avhenger litt av hva rutinene er for den enkelte barnehage (Nordhaug, 2018, s. 74). Informant B nevner også dette ved å si “vi har som sagt lav terskel for å ringe barnevernet for råd. Det samme gjelder også helsestasjon og eventuelt PPT hvis det er aktuelt”. Informant D trekker også frem at det vil være nyttig å få flere øyne på saken, og at man alltid kan drøfte saken med barnevernet, og dersom det handler om vold og seksuelle overgrep kan man også drøfte saken med Statens barnehus.

4.4 Samarbeidet mellom barnehagene og eksterne instanser

Når vi skulle spørre informantene våre om samarbeidet med eksterne instanser, måtte vi formulere spørsmålene ulikt til informantene. Informant A og B ble spurt hvordan de samarbeider med eksterne instanser fra barnehagens ståsted. Mens informant C og D ble spurt hvordan de samarbeider som en ekstern instans for barnehagene. Det ser vi tydelig på svarene deres. Barnehagelærerne svarer mer generelt hvordan de samarbeider med eksterne instanser, og snakker mest om barnevern. Sosionomene fra deres perspektiv sier begge hvordan de kan hjelpe barnehager om de har en bekymring og hva barnehagelærerens rolle er dersom det er snakk om omsorgssvikt.

Informant A og B nevner opplysningsplikten de har når vi snakker om samarbeid med eksterne instanser. Her forteller informant B at det kan være utfordrende at barnehagelærere/ansatte i barnehagen har en plikt til å opplyse om informasjonen de har, mens barnevern og politi ikke alltid kan informere barnehagen tilbake om hvordan det går med saken. Informant B sier “det kan være litt ubehagelig når man har meldt inn en sak, og så får man ikke vite hvordan det går videre”. Dersom det er snakk om vold eller seksuelle overgrep er det barnevernet som skal håndtere saken, og videre bestemme om politiet skal ta del fra første fase. De ansatte som jobber i barnehage som har meldt inn en sak til barnevern uten at foreldre er klar over det, bør ha tett kontakt med barnevernet når saken blir åpnet. Barnevernet og barnehagen samarbeider om hvordan de videre kan håndtere barnet, og barnevernet skal gi tilbakemelding på hvilken dag de tar tak i saken (Nordhaug, 2018, s. 82).

Informant C og D uttaler: “Pedagogisk leder eller annen ansatt som barnet er trygg på, har et ansvar for å følge opp dersom det er snakk om omsorgssvikt”. Dette sier også Nordhaug (2018, s. 83). Når barnet har åpnet seg opp og fortalt om noe som skjer i hjemmet, er det viktig at vi tar hensyn til barnet, og følger opp. Ved å vitne og ta del i møter, viser du at du støtter opp under det barnet har fortalt deg. Informant D forteller en historie om et barn som sammen med søsknene ble slått når de ikke gjorde det de fikk beskjed om. De ansatte meldte, foreldrene ble pågrepet på jobb, og barna ble avhørt og deretter flyttet til beredskapshjem umiddelbart. Det viste seg i dette tilfellet at det handlet om kulturforskjeller, og deres hjemland tillater de voksne å slå barna når de ikke gjorde “hjemmeleksene”. Undersøkelser har vist at barn med innvandringsbakgrunn oftere blir utsatt for vold eller opplever vold i

hjemmet sammenlignet med barn med foreldre fra Norden (Øverlien, 2012, s. 40-41). Resultatet av denne episoden gjorde vondt verre for alle. Barna ble flyttet til en familie som snakket et helt annet språk, de forstod ikke hverandre, og foreldre og barn ble engstelige og bekymret. Her er et tydelig eksempel på at det ikke alltid er lurt å handle så akutt, og at en i noen tilfeller kan handle feil. Foreldrene elsket barna sine, og barna elsket foreldrene, det hele handlet om kulturforskjeller, og saken løste seg med veiledning og informasjon. En barnehagelærer må prøve å forstå den andre kulturens egne premisser, og sette seg inn i ståstedet til de menneskene som lever i den (Arre & Blom, 2012, s. 153). Det er viktig at barnehagen evner å legge godt til rette for også disse foreldrene og at de får bli kjent med hvordan den norske barnehagen er. Drugli & Onsøien (2010, s. 12) peker på barnehagelærerens ansvar for å legge til rette for kontakt, åpenhet, tillit og dialog med foreldrene. De nevner også at foreldre trenger å bli sett og hørt. Dersom man jobber med foreldresamarbeidet på en god og positiv måte, vil det som Drugli & Onsøien (2010) påpeker være med på å legge et grunnlag for at de vanskelige samtalene kan gjøres mindre vanskelig.

4.5 Råd til kommende barnehagelærer innenfor temaet omsorgssvikt

Som kommende barnehagelærere ønsket vi å ta med oss noen råd fra informantene. Informant A, B og C sier alle at det er viktig å snakke med kollegaene om eventuelle saker.

Informant A svarte: "Er dere bekymret, ringer dere barnevernet og ber om å få drøfte en sak anonymt".

Informant B svarte: Man skal ikke kunne alt, det er lov å være fersk og ny. Snakk med andre, ring anonymt og bruk teamet rundt deg."

Informant C svarte: "Ikke gruble på en bekymring alene, drøft den med en kollega, avdelingsleder eller ta en telefon til barnevernet eller barnehuset".

Emilsen & Bratterud sier at: "Å arbeide med barn som har en mangelfull omsorg, og med foreldre til disse barna, krever hele mennesker som tør, kan og vil, og som samtidig er profesjonelle i sin yrkesutøvelse" (2020, s. 214). Å tørre og stå frem for barn som lever med omsorgssvikt er særdeles viktig, det kan være med på å endre utfallet til barnets videre liv.

Barnehageansatte gjør en ekstremt viktig jobb når det kommer til disse barna. Det kan være vanskelig å stå i situasjoner som handler om omsorgssvikt alene, derfor er det viktig å bruke de menneskene man har rundt seg, som kollegaer og andre eksterne instanser. Det har vært en gjenganger gjennom hele intervjuet at det er viktig å ikke stå alene med en dårlig magefølelse, mistanke eller om avgjørelsene videre. Dette er den største fellesnevneren vi har sett gjennom intervjuene.

Da vi spurte informant D om spørsmålet, fikk vi dette svaret: “Ha en holdning til at alle foreldre elsker barna sine. Foreldre som misbruker elsker også barna sine og prøver å gjøre sitt beste selv om det ikke er godt nok. Alle gjør så godt de kan, men ikke alle gjør det godt nok.” Det kan likevel oppleves vanskelig å skulle ha den holdningen når man sitter i en sak om grov omsorgssvikt i hjemmet. Informant D påpekte her at informanten aldri hadde snakket med en forelder som ikke var glad i barnet sitt. Noen av foreldre som utsetter barna sine for omsorgssvikt strever gjerne med store belastninger som rus, samlivsvold, psykiske problemer og lidelser. Deres benektelse av realiteten kan være så stor at de ikke evner å se at de utsetter barnet sitt for omsorgssvikt (Killen, 2010, s. 117). Killen nevner at hennes erfaring er at foreldrene vet at barnet ikke har det bra, men at de ikke er i stand til å ta det innover seg. Denne benektelsen kan være en slags overlevelsesstrategi i en situasjon de opplever som håpløst for dem selv og barnet (Killen, 2010, s. 117). Det er her barnehagen kan komme inn som engasjerte og respektfulle profesjonelle som ønsker å hjelpe dem. Vi kan gi foreldrene et håp om at situasjonen deres kan bedres, det betyr ikke at foreldrene vil bli i stand til å gi barnet den omsorgen det trenger, men det kan bety at foreldrene kan hjelpes til å forstå og se at barnet deres kan ha behov for en annen omsorgssituasjon, og at det finnes andre måter man kan være forelder på (Killen, 2010, s. 118).

5.0 Avslutning

Gjennom denne oppgaven har vi vist at det eksisterer ganske bra samsvar mellom den teorien som lærebøkene våre formidler, og det erfarne arbeidere innen barnehage og barnevern kan fortelle. Hovedmålet med oppgaven var å få en forståelse av temaet som gjør at vi blir tryggere på oss selv i møte med potensiell omsorgssvikt. Det har vi oppnådd, vist i oppgaven ved å drøfte tegn på omsorgssvikt som er identifiserbare av alle barnehagearbeidere, men som særlig barnehagelærere skal ha kunnskaper om. Vi har også sett at disse kunnskapene og evnene øker med større erfaring.

Som del av forståelsen vi ville oppnå, tenkte vi på; Tegn man skal plukke opp som barna kan gi, hvordan man jobber videre med bekymring om omsorgssvikt og selve prosessen en barnehagelærer går gjennom ved uttalt sannsynlighet for omsorgssvikt. Her har intervjuene gitt oss mye god og detaljert kunnskap. Gjennom relevante eksempler har de vist oss blant annet at selv med de beste hensikter for barn, både fra foreldre og barnehagelærere, kan barn bli sviktet. Dette ble kanskje tydeligst illustrert av historien til en av informantene om barnet som måtte unngå spesifikke plagg for å unngå overgrep, men som likevel formulerer at: “Man skal ikke lete etter tegn på omsorgssvikt”. Den viktigste lærdommen vi får ut av det som sådan, er at man må ha den rette innstillingen, et åpent sinn, og en genuin interesse for barnas ve og vel. Dermed stiller man best rustet til å gjenkjenne, forstå, og eventuelt avhjelpe barn i situasjoner med omsorgssvikt.

6.0 Litteraturliste

- Arre, T. & Blom, K. (2012). *Samfunnet i barnehagen og barnehagen i samfunnet*. Fagbokforlaget.
- Buudir (u.å). *Hva er omsorgssvikt?*. <https://www.buudir.no/barnevern/omsorgssvikt/>
- Dahlum, S. (2021, 9. Mars). *Validitet*. Store norske leksikon. <https://snl.no/validitet>
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskiving*. Gyldendal akademisk.
- Dean, H. (2021). *Utforskende beskyringsamtaler*. Fagbokforlaget.
- Drugli, M. & Onsøien, R. (2010). *Vanskelige foreldresamtaler - gode dialoger*. Cappelen akademisk forlag.
- Drugli, M. (2008). *Barn som vekker bekymring*. Cappelen akademisk forlag
- Emilsen, K & Bratterud, Å. (2020). Ansvar, plikt og samarbeid. I K. Emilsen (Red.), *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magesfølelse til melding* (2. utg., s. 37-62). Fagbokforlaget.
- Emilsen, K & Bratterud, Å. (2020). Barnehagens arbeid når omsorgssvikten er utydelig, men alvorlig. I K. Emilsen (Red.), *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magesfølelse til melding* (2. utg., s. 175-185). Fagbokforlaget.
- Emilsen, K. & Lehn, E.W. (2020). Barnehagens arbeid med åpenbar omsorgssvikt. I K. Emilsen (Red.), *Dørstokkmila: barnehagens vei fra magesfølelse til melding* (2. utg., s. 189- 209). Fagbokforlaget.
- Emilsen, K. & Bratterud, Å. (2020). Samfunnsmandat og rettigheter. I K. Emilsen (Red.), *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magesfølelse til melding* (2. utg., s. 21-33). Fagbokforlaget.
- Kibsgaard, S. & Sæther, M. (2014). *Barnehagelærerstudentens bacheloroppgave*. Universitetsforlaget.
- Killen, K. (2009). *Sveket I: Barn i risiko- og omsorgssituasjoner*. (4.utg). Kommuneforlaget.
- Killen, K. (2010). *Sveket II: Ansvar og (be)handling*. Kommuneforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. <https://www.udir.no/contentassets/7c4387bb50314f33b828789ed767329e/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>
- Kvam, M.H. (2001). *Seksuelle overgrep mot barn*. Universitetsforlaget.

- Lehn, E.W. & Emilsen, K. (2020). Sentrale mønstre i barnehageansattes arbeid med barn som bekymrer. I K. Emilsen (Red.), *Dørstokmila: barnehagens vei fra magefølelse til melding* (2. utg., s. 139-146). Fagbokforlaget.
- Malterud, K. (2011). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag* (4.utg.). Universitetsforlaget.
- Nordhaug, I. (2018). *Kva ser vi, kva gjer vi?* Fagbokforlaget.
- Redd barna. (2019). *Fakta om vold mot barn*. Reddbarna.
<https://www.reddbarna.no/vart-arbeid/barn-i-norge/vold-og-overgrep/vold-mot-barn/vold-fakta-om-vold-mot-barn/>
- Statistisk sentralbyrå. (2023, 21. Mars). *Barnehager*. ssb.
<https://www.ssb.no/utdanningz/barnehager/statistikk/barnehager>
- Ødegård, E. & Røys, H. (2018). *Å dra lasset sammen: samhandling som strategi for pedagogisk ledelse i barnehagen*. Cappelen Damm Akademisk.
- Øverlien, C. (2012). *Vold i hjemmet: barns strategier*. Universitetsforlaget.

7.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuspørsmål

Intervju Bachelor

Alt vil selvfølgelig bli anonymisert i bacheloroppgaven!

Introduksjon:

Kan du fortelle litt om deg selv? Hva er du utdannet som, hvor lenge har du jobbet der? Har du andre relevante jobberfaringer innenfor temaet omsorgssvikt?

Spørsmål:

Hvordan ønsker du å definere begrepet omsorgssvikt?

Hva tenker du er terskelen for å melde ifra/ta det videre dersom en barnehagelærer er usikker på omsorgssvikt?

Hvordan er prosessen fra mistanke til (bekymrings) melding?

Hvordan samarbeider barnehagen med eksterne instanser når det er mistanke om omsorgssvikt?

Hvordan samarbeider dere som en ekstern instans for barnehagene?

Hvordan kan man oppdage tegn til omsorgssvikt? og hva er eventuelt tegnene?

Hva er dine råd til oss som kommende barnehagelærere innenfor dette temaet?